

K ÚLOHÁM INTERDISCIPLINÁRNEHO VÝSKUMU V SPOLOČENSKÝCH VEDÁCH

KAROL HÁJEK, Ústav filozofie a sociológie SAV, Bratislava

„V celkovom zákonitom procese rozvoja vedy možno zreteľne vyčleniť dva významné, úzko súvisiace momenty. Je to jednak moment dotýkajúci sa vzťahov vedy a spoločenskej praxe a je to súčasne moment dotýkajúci sa vzťahov vnútornej logiky rozvoja vedeckého poznania.“ (1, s. 179) Vo vývine spoločenskej praxe a vedeckého poznania fungujú ako relevantné, vzájomne závislé vzťahy. Poznávame ich ako jednotu objektívnej logiky premien spoločenskej praxe a logiky premien štruktúry vedy.

Keď objektívna logika premien materiálnej technicko-výrobnej praxe spoločnosti na jednej strane trvale a dominantne určuje funkcie vedy, na druhej strane premeny funkcií vedy na všetkých stupňoch spoločenského vývinu súčasne spätne určujú pohyb spoločenskej praxe. Veda a spoločenská prax sú v dejinách spoločenských pohybov v dialektickej jednote a vzájomne sa podmieňujú, no v súčasných podmienkach spoločenského vývinu nepochybne narastá určujúca úloha systému vedy v jej spojení so spoločenskou praxou.

Preto sa na XV. zjazde KSČ položil akcent na zvyšovanie efektívnosti a kvality vedeckej práce. „Strana pokladá za nevyhnutné zabezpečiť, aby výraznou a nosnou črtou šiestej päťročnice bola vysoká efektívnosť rozvoja a kvalita všetkej práce“ (2, s. 98), a teda nepochybne i práce vo vede, ktorá podmieňuje efektívnosť ovládania pohybov všetkých zložiek v celku štruktúry spoločnosti. V spojitosti s touto otázkou sa pokúsime ukázať, že vnútri celostného systému vied musia dnes splniť vo vývinovej jednote vedy a spoločenskej praxe osobitnú funkciu procesy integrácie a vzájomnej spolupráce odborov vied.

Klasici marxizmu-leninizmu dokazovali, že jednotu a vzájomná podmienenosť vo vzťahoch odborov vied sa určuje povahou objektívnej jednoty a podmienenosti zákonitostí poznávaných predmetov vied. Premennivosť štruktúr predmetných oblastí objektívneho univerza spojená s ich jednotou a vzájomným pôsobením rozhodujú o diferenciacii a integrácii vied. Konkrétne objektívne formy jednoty a vzájomného pôsobenia poznávaných hmotných štruktúr, ktoré sa prejavujú v konkrétnych formách ich premien, odrážajú sa v rovine vývinu vied. Princíp jednoty a vzájomnej podmienenosti štruktúr hmotných systémov v spojení s princípom vývinu tak funguje ako objektívny systémový vzťah, ktorý si vynucuje v rovine poznania adekvátne dynamické integratívne systémové väzby vo vzťahoch príslušných odborov vied.

O dôsledne dialektickom systémovom prístupe k objektu poznania hovoríme v tejto súvislosti len tam, kde sa vedy s ich metódami integrujú v poznávacom vzťahu adekvátne objektívnym vzťahom príslušnej predmetnej oblasti. V takýchto vzťahoch vied treba hľadať možnosti rozvoja ich poznáva-

cích funkcií. V konkrétnych vzťahoch uvádzania nových výskumných metód do používania a následného rozvoja metód vedeckého poznania, vyjadreného vo výraznejších objavoch vied, treba priznať podstatne rozhodujúci význam práve momentu adekvátnosti v procesoch integrácie a kooperácie používaných metód vedy. Presvedčivo to dokazujú dejiny vied na všetkých stupňoch svojho vývinu.

Takto sa napríklad tempo rozvoja chémie v 19. storočí podstatne zrýchlovalo, keď sa do teórie a výskumnej praxe zaviedli analyticko-syntetické interdisciplinárne kooperatívne metódy poznávania a vysvetľovania chemických štruktúr. Významnejšie objavy fyzikálnych vlastností chemických štruktúr boli výsledkom zavedenia, rozvoja a využívania kvalitatívne nových, efektívnejších foriem najmä takej integrácie odborov chemických a fyzikálnych vied, pri ktorej sa spolu s koordináciou výskumných procedúr uplatňovala užšia kooperácia.

Zavedenie nových techník vzájomnej spolupráce do teórie a praxe výskumu rozhodlo však nielen v chémii o objavoch a praktickom ovládnutí zákonitostí štruktúr chemických molekúl alebo v biológii o úspechoch teoretického riešenia a praktického ovládnutia zákonitostí vývinu živých systémov. Prednosti integrácie výskumných metód sa analogicky môžu využiť i v oblasti spoločenských vied. Efekt pri teoretickom a praktickom zmocňovaní sa zákonitostí vývinu systému spoločnosti sa dosahuje v princípe tými istými teoreticko-metodologickými technikami i v odboroch spoločenských vied. Medziodborová spolupráca je tu potrebná najmä preto, že zákonitosti vývinu ľudskej spoločnosti predstavujú najvyššie rozvinutú formu organizácie vzťahov hmotných štruktúr.

Vieme, že v rovine spoločenských premien sa dostáva gradácia organizácie štruktúr na najvyšší stupeň svojho vývinu a dozrieva v systéme socialistickej organizácie spoločnosti. Funkčné spojenia komponentov v štruktúre systému socializmu dosahujú taký stupeň dynamiky a organizovanosti, že efektívny výskum ich ďalších progresívnych premien prekračuje možnosti použitia tradičných metód vedy. Zložitý systém funkčných vzťahov zložiek, integrovaných v organizácii štruktúry socialistickej spoločnosti, prizýva takto k úlohám výskumu zákonitostí prechodu od socialistického ku komunisticému usporiadaniu spoločnosti adekvátne integrované metódy kooperujúcich odborov spoločenských vied.

Pre vedu a výskum 19. stor. bola charakteristická ich vzájomná izolovanosť a v prevažnej miere relatívne nezávislý vývin teoretických informácií a výskumných metód diferencovaných odborov. Súčasnú epochu rozvoja vied charakterizujú podstatne rozdielne znaky. Vo všetkých odboroch vied a najmä v odboroch spoločenských vied sa dnes v takej miere, v akej sa ich sféra výskumných záujmov rozširuje na oblasť vždy širších funkčných spojení zložiek skúmanej štruktúry, rušia tradičné pevné hranice ich predmetných oblastí. Funkčné väzby vo vzťahoch systému súčasných spoločenských vied musia v konkrétnych výskumoch vždy výraznejšie prerastať do foriem interdisciplinárneho systémového pristupovania k objektu výskumu.

Výstavba socializmu sa dnes dostáva na kvalitatívne vyššiu úroveň vývinu. Dostáva sa na úroveň rozvinutého socializmu. Kvalitatívne náročnejším sa tu stáva nielen pretváranie prírody, ale podstatne vyššie požiadavky sa kladú najmä na úlohy spoločenských vied pri cieľuprimeranom riadení pro-

cesu ďalšieho progresívneho pretvárania socialistickej spoločnosti. Výraznejšia intenzifikácia poznávacích i aplikačných funkcií spoločenských vied sa stáva nevyhnutným predpokladom akcelerácie vývinových premien vo vzťahoch zložiek štruktúry a fungovania technicko-výrobnej základne i spoločenskej nadstavby systému socializmu. Urýchlenie rozvoja metód medziodborovej kooperácie v úsilí o intenzifikáciu a efekt v oblasti výskumu spoločenských vied patrí ku kľúčovým úlohám v procesoch výstavby rozvinutého socializmu.

Rozvoj socialistickej spoločnosti a narastanie jej materiálnych a duchovných potrieb bude v ďalšom vývine vždy závislejší od rozvoja vedeckých informácií. Bude si vyžadovať systematické poznávanie, teoretické vysvetľovanie a spoľahlivé prognózovanie sledovaných premien. Sú to práve spoločenské vedy, ktoré musia poskytnúť potrebné teoretické informácie pre prax riadenia dynamickej jednoty a vzájomného pôsobenia zložitého mechanizmu politicko-ekonomických a technicko-výrobných komponentov spoločenskej štruktúry.

Riadiť zložitý komplex funkcií komponentov štruktúry spoločnosti, určovať vzostupnú gradáciu organizácie socialistickej spoločnosti s celou zložitou zložkou jej štruktúry predpokladá maximálne zodpovedne využívať kompetentné odbory spoločenských vied. Najmä preto, lebo sa stávajú významným faktorom riadenia spoločnosti, zodpovedným nástrojom revolučnej prestavby, ktorej cieľom je vybudovanie komunistickej spoločnosti. Takto nepochybne rastie zodpovednosť spoločenských vied za premeny organizácie štruktúry systému socializmu. V rámci všeobecných premien v súčasnej vede, ktoré charakterizuje pohyb od monodisciplinárneho a intradisciplinárneho výskumu k multidisciplinárnym a interdisciplinárnym výskumným metódam, sa vyžaduje od spoločenských vied uviesť do používania nové účinnejšie kooperatívne formy spolupráce vo výskume.

Ide tu o zodpovednosť spoločenských vied za teoretické posilňovanie praxe riadenia spoločnosti, za skvalitňovanie metód riadenia socialistickej spoločnosti, o zodpovednosť za spoľahlivé prognózovanie premien podstatných vzťahov rozvinutého socializmu pri budovaní komunistickej spoločnosti. V podmienkach výstavby rozvinutej socialistickej spoločnosti sa požiadavka intenzifikácie pri rozvoji a využívaní vedy nemôže chápať ako požiadavka, ktorá by sa dotýkala len prírodných a technických vied. Osobitnú úlohu tu musia splniť najmä spoločenské vedy.

V tejto súvislosti sa v materiáloch XV. zjazdu KSČ jednoznačne povedalo, že „hlavnou úlohou vedy je prehĺbovať poznanie a pritom intenzívne využívať prednosti integrácie vied (prírodných, technických a spoločenských) pri riešení problémov vedecko-technického pokroku v prospech rozvoja nášho socialistickeho národného hospodárstva“. [2, s. 150—151] V podmienkach budovania rozvinutého socializmu sa rast úlohy riadenia spoločenských premien nevyhnutne spája s rastom významu systémového prístupu k úlohám poznávania zákonitostí premien socialistickej spoločnosti a nevyužitie rezervy výraznejšieho rozvoja systémového prístupu spoločenských vied treba hľadať okrem iného v nových interdisciplinárnych metódach výskumu. Sú to práve metódy multidisciplinárnej vnútorne kooperatívnej spolupráce zainteresovaných odborov na rozdiel od tradičných monodisciplinárnych a intradisciplinárnych foriem výskumu v navzájom viac-menej izolovaných odboroch vied.

Ak teda spoločenské vedy dnes musia hľadať objektívnym spoločenským

premenám adekvátne progresívne metódy intenzifikácie vlastných poznávacích a aplikačných funkcií, potom ich účasť v ďalších procesoch prestavby socialistickej spoločnosti sa musí spojiť s maximálnym využívaním metodologickeho potenciálu vedy a výskumu. Vo všeobecnosti ním rozumujeme efektívnu spoluprácu formami vnútornej integrácie a kooperácie zainteresovaných odborov vied pri teoretickom a praktickom zmocňovaní sa zákonitostí predmetu poznania.

Keď sovietsky metodológ B. I. Ivanov vysvetľuje objektívne pramene narastajúcej úlohy integrácie vied, dokazuje, že „celostné komplexné skúmanie zložito štruktúrovaných fundamentálnych procesov, stojacich v centre záujmov doby, sa stáva mohutnou hybnou silou integrácie vedy. Štúdiom a najmä riešením komplexných problémov predmetných procesov treba zabezpečiť spoločným úsilím rozdielnych odborov vied metódami ich vzájomného prenikania a vzájomného posilňovania. Predpokladá to vybudovanie integrovaného komplexu rozdielnych vied, maximálne využívanie rozdielnych univerzálnych výskumných metód, konceptuálnu jednotu vied.“ (3, s. 197)

Výskum progresívnych premien zložiek štruktúry socialistickeho spoločenského systému v jeho etape rozvinutej výstavby sa stretáva najčastejšie práve s komplexnými problémami. V množstve takýchto problémov možno vyčleniť jednak tie, ktoré sa spájajú s otázkami prírodno-historickej závislosti rozvoja socialistickej spoločnosti a súčasne (a možno predovšetkým) tie, ktoré sú spojené so zabezpečením optimálnej kvality a efektívnosti v praxi riadenia progresívnych premien organizácie štruktúry socialistickej spoločnosti. Riešenia sú komplikované najmä v oblasti spoločenských vied. Mám tu na mysli konkrétne dve veľké skupiny problémov:

1. Aktuálne komplexné problémy objektívnej závislosti rozvoja socialistickej spoločnosti od premien v oblasti prírody, problémy ochrany životného prostredia človeka, ktoré si už vynútili uvedenie kooperatívnych foriem výskumu príslušných odborov spoločenských, technických i prírodných vied.

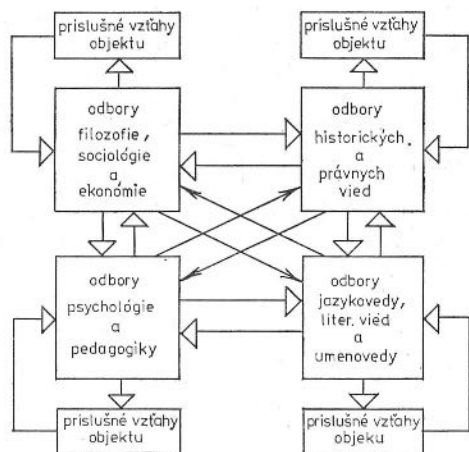
2. Relevantné komplexné problémy dynamickej jednoty (a vzájomnej podmienenosti) objektívnych a subjektívnych faktorov v procesoch rozvoja organizácie štruktúry systému socializmu. Rozumieme nimi celý komplex otázok vzájomne stimulatívneho vplyvu komponentov a vzťahov ekonomickej základne a spoločenskej nadstavby spojené najmä s náročnými úlohami kultivácie vedomia spoločenského človeka, od ktorého sa očakáva tvorivá aktivita pri výstavbe rozvinutého socializmu a vybudovaní komunistickej spoločnosti.

Obidve takéto skupiny aktuálnych komplexných problémov vied sa dnes dostávajú do stredy pozornosti interdisciplinárneho výskumu. Ich úspešné riešenie predpokladá použitie predovšetkým „vnútornejších“ kooperatívnych metód výskumu na pôde zainteresovaných odborov vied o spoločnosti. V úsilí o efektívnosť poskytujú pri tvorbe organizačných vzťahov cyklu poznávacích i aplikačných procedúr optimálne možnosti časopriestorového usporiadania vstupných i výstupných vedeckovýskumných operácií.

Pri každom výskume rozhoduje požiadavka skracovania intervalu výskumu od jeho uvedenia až po vyhodnotenie výsledkov tvorby. Treba náležite racionalizovať výskumné operácie dôsledne vnútornou spoluprácou zainteresovaných odborov vied od začiatku výskumu až po praktické využitie výsledkov v spoločenskej praxi. Efektívne ovládnuť v praxi podstatné vzťahy kom-

ponentov štruktúry socialistickej spoločnosti v jej etape rozvinutej výstavby si vyžaduje zmocniť sa ich v najkratšom možnom čase primerane vnútorne kooperujúcimi interdisciplinárnymi metódami. Tieto sú kompetentné riešiť komplexné problémy súčasných vied o spoločnosti. Len tam, kde budeme schopní pružne a s najmenšími časovými stratami vysvetliť zložité zákonnosti organizácie štruktúry rozvinutého socializmu, budeme môcť reálne očakávať optimalizáciu a efekt v praxi prognózovania a plánovania konkrétnych vývinových premien na našej ceste ku komunizmu.

G. M. Dobrov uvažujúc o tomto probléme, napísal: „v 19. a 20. stor. odpovedal jednému objektu reálneho sveta spravidla jeden odbor vedy, ktorý ho študoval. V našej dobe zvlášť v posledných rokoch je vždy častejšie a typickejšie, že ten istý objekt je skúmaný celým komplexom vied.“ (4, s. 87) Realistické hodnotenie významu diferenciacie (špecializácie) a integrácie ako dvoch dialekticky sa predpokladajúcich pohybov vo vedách privádza k rezultovaniu o narastajúcej úlohe integrácie a vzájomnej pomoci diferencovaných odborov pri výskume rozdielnych podstatných vzťahov tej istej predmetnej oblasti. Na pôde spoločenských vied je potreba takéhoto nového komplexného prístupu k úlohám výskumu zákonitostí vývinu spoločnosti osobitne zdôvodnená. Vzniká tu zvlášť naliehavá potreba zavádzať a vždy širšie využívať účinné systémové metódy výskumu - na báze interdisciplinárneho prístupu k štúdiu dobových procesov rozvinutej výstavby socializmu. (Pozri pripojenú schému.)

Obr. 1. Informačné väzby odborov spoločenských vied pri interdisciplinárnom výskume vzťahov štruktúry spoločnosti

Ukazuje sa, že práve v interdisciplinárnych kooperatívnych formách výskumu sa utvára pôda pre najefektívnejšie použitie a rozvoj metód systémového prístupu k štúdiu zložitých vzťahov štruktúry spoločnosti. V interdisciplinárnom výskume sa môžu optimálne rozvinúť metódy systémovej štruktúrno-funkčiónálnej analýzy relevantných vzťahov kvalitatívne diferencovaných funkcií komponentov spoločenského systému. Medziodborový výskum

predstavuje taký prístup k úlohám poznávania funkčnej jednoty a podmienenosti komponentov štruktúry spoločnosti, ktorý dáva príslub najefektívnejšie objavíť v danej organizácii zložité formy objektívneho systémového usporiadania. Len najvnútornejšia interdisciplinárna kooperácia vo výskume odborov spoločenských vied je povolaná na požadovanom stupni efektívnosti odkrývať genetické vzťahy organizácie štruktúry a vývinové premeny systému rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Podstatné vzťahy spoločenského systému poznávame v podobe kvalitatívne diferencovaných vzťahov štruktúry. Predstavujú dynamické, diferencované predmetné oblasti pre príslušné odbory spoločenských vied. Relatívne diferencované predmetné oblasti sú v organizácii štruktúry spoločenského systému vždy svojím spôsobom predovšetkým vnútorne integrované. Len v takejto vnútornej integrácii podstatných určeností zložiek štruktúry je systém spoločnosti schopný vývoja a v takejto vnútornej integrácii je zaujímavý pre kompetentné odbory spoločenských vied s ich adekvátne integrovanými metódami výskumu. Dialektická jednota (a vzájomná podmienenosť metód), aká sa nám ponúka v interdisciplinárnom výskume odborov spoločenských vied, je takto daná samou povahou objektu výskumu. Vyjadrená je najmä v tom, že

1. žiadna zo spoločenských vied nemôže pri výskume špecificky vlastnej, relatívne diferencovanej predmetnej oblasti abstrahovať od človeka ako od relevantného komponentu štruktúry spoločnosti,

2. všetky odbory spoločenských vied musia študovať podstatné vzťahy príslušných komponentov spoločenskej štruktúry predovšetkým ako závislé, determinované zložky jednej a tej istej organizácie spoločenskej štruktúry.

V tejto súvislosti sa výskumné záujmy všetkých odborov spoločenských vied nevyhnutne stretávajú pri riešení jednotlivých komplexných problémov a ich metódy výskumu sa preto musia rozvíjať v primerane vnútornej kooperácii v poznávacom vzťahu k objektu výskumu i v aplikácii na potreby rozvoja praxe spoločenského života. G. M. Dobrov dokazuje, že „medzi predmetmi, ktoré sú objektom štúdia rozdielnych vied, existuje viditeľná alebo skrytá kauzálna súvislosť a rozdielne stránky toho istého objektu, skúmaného rozdielnymi vednými odborníkmi, sa odrážajú v ich teoretických záveroch ako príslušné časti jednotného komplexu vlastností daného objektu“. (4, s. 92)

Teda efekt v skracovaní cyklu poznania „od konkrétneho v praxi k abstraktnému v teórii a od nej späť k praxi“ sa naozaj významne určuje práve vo vhodne uplatňovanej kooperácii zainteresovaných odborov vied vo všetkých fázach vedeckovýskumnej činnosti. Jednota metód pri interdisciplinárnom výskume potom predpokladá

1. Pri tvorbe výskumného projektu budeme vychádzať z informácií maximálne zainteresovaných odborov o podstatných vzťahoch skúmaného objektu. Jednotlivé odbory tu musia tvoriť funkčné spojenia adekvátne tým spojeniam, v ktorých sa integrujú príslušné funkcie zložiek štruktúry skúmaného objektu.

2. Pri realizácii výskumného projektu budeme analogicky hľadať relevantné vzťahy funkčných spojení zložiek skúmaného objektu ako vzťahy v systéme fungujúcich zložiek štruktúry. Efekt pri štúdiu konkrétnej mnohovárnosti ich funkčných spojení možno zabezpečiť len tam, kde sa k systémovým funkčným väzbám štruktúry objektu pristupuje adekvátnymi metódami systémovej štruktúrno-funkčnej analýzy kooperujúcich odborov vied.

3. Pri vyhodnocovaní dosahovaných empirických výsledkov výskumu rovnako len v adekvátne prepájaných hladiskách teoreticko-metodologických informácií zainteresovaných odborov vied možno dôvodne potvrdiť alebo poprieť príslušnú hypotézu experimentu. Len za účasti príslušného komplexu odborov vied možno v podobe finálnych syntetických generalizácií zodpovedne hovoriť o povahe plnenia daného výskumného projektu.

Pri interdisciplinárnom výskume sa utvárajú podmienky pre maximálne efektívne využitie vedeckovýskumného potenciálu zainteresovaného odboru. Osobitne významne tu rozhodujú najmä možnosti jednotného systémového prístupu odborov k riešeniu daného problému. Utvárajú sa tu optimálne podmienky pre efektívnu, vzájomne stimulatívnu spoluprácu pri riešení príslušnej úlohy v aspektoch jednotnej taktiky a stratégie výskumu.

Pripojená schéma ukazuje, že nové informácie odborov, ktoré sa získavajú v poznávacom styku s predmetnými kvalitatívne diferencovanými podstatnými vzťahmi v hraniciach toho istého objektu poznania, sa vo výstupoch dávajú v príslušnej generalizovanej podobe k dispozícii celku odborov zúčastnených vo výskume. Poskúsenostný prístup jednotlivých odborov tímu k príslušným vyčleneným vzťahom predmetnej oblasti je potom na ich vstupoch teoreticko-metodologicky posilňovaný potrebnými, do systému uvedenými, systemizovanými informáciami. Sú použiteľné v poznávacom vzťahu k objektu vo všetkých odboroch príslušného tímu. Informácia, špecifickým spôsobom získavaná v diferencovanom prístupe k vyčlenenému relevantnému vzťahu predmetnej oblasti na pôde jedného odboru tímu, je na výstupoch spracovaná jednak v záujme dotvárania špecificky vlastného diferencovaného teoretického obrazu o predmete výskumného záujmu, jednak je ďalej syntetizovaná a generalizovaná pre použitie na pôde ostatných odborov v hraniciach daného tímu.

Ak sa v súčasnej etape vedecko-technického rozvoja priznáva osobitná aktuálnosť problematike cieľavedomého interdisciplinárneho prepájania metód z jedného vedného odboru do druhého, potom je tu dostatočne zdôvodnená úloha neodkladne zabezpečiť uvedenie a rozvoj takýchto výskumných metód vedy. Naliehavým sa stáva predovšetkým uviesť interdisciplinárne prepájanie metód vied primeranými organizačnými opatreniami. Nemožno váhať s ich uvedením práve na pôdu spoločenských vied, kde treba koncentrovať sily na úlohy pri výstavbe rozvinutého socializmu.

Účinná pomoc spoločenských vied v procese rozvinutej výstavby socializmu použitím interdisciplinárnych metód predpokladá predovšetkým smelšie organizačne prekonať existujúce objektívne a subjektívne retardačné prvky. N. K. Serov k týmto úlohám pripomína, že už dozrel čas, kedy „Treba prekonať sociálno-psychologické tendencie špecialistov k odbornému separatizmu, k umelej izolácii „vlastnej“ oblasti vedy od „cudzích“ oblastí, prekonať povýšenecké alebo pohrdavé vzťahy špecialistov k týmto „cudzím“ oblastiam vedy.“ (5, s. 274)

Vieme, že už J. D. Bernal v spojitosti s touto problematikou kládol akcent na prednosti medziodborovej spolupráce vo vede a výskume. Napísal, že „treba vybudovať takú organizáciu vedy, ktorá využije najväčšie prednosti čínorodej spolupráce. Žiada sa tu integrovať špeciálne vedné odbory tak, aby si boli navzájom prospešné.“ (6, s. 404—405) Metodologickú hodnotu interdisciplinárneho prepájania metód dnes už nemožno poprieť. Sú to nové,

aj keď svojím spôsobom zložité a relatívne ťažko sa uvádzajúce výskumné procedúry. Predstavujú však metodologický nástroj, ktorý nepochybne môže významne prispieť ku koncentrácii celkového potenciálu vedy v prospech výraznejšieho zefektívnenia riešení dobových komplexných problémov, s ktorými dnes zápasia i spoločenské vedy.

Organizačne uviesť efektívne fungujúce interdisciplinárne výskumy v spoločenských vedách si v tejto súvislosti pochopiteľne vyžaduje vykonať i potrebné metodologické opatrenia. Vo vzťahoch komponentov štruktúry súčasného stavu vo vývine socializmu treba najprv z hľadiska dôležitosti vymedziť diferencované predmetné oblasti a ich nosné problémy. Treba získať obraz o konkrétnych hraničných vzťahoch predmetu výskumu ako o vyčlenených sférach pre špecificky interdisciplinárne záujmy výskumu v diferencovaných pracovných tímoch. Až po splnení tejto úlohy možno adekvátne vymedzeným hraničným vzťahom predmetnej oblasti zodpovedne organizačne zabezpečiť účinné kooperatívne formy výskumu.

Na rozdiel od tradičných menej efektívnych foriem intradisciplinárneho výskumu vo viacmenej izolovaných odboroch vied ponúkajú sa progresívne, efektívnejšie interdisciplinárne metódy špecificky vnútornej kooperácie vo výskume. Sú prejavom odumierania úzkych špecializácií a vyjadrujú nástup profesií so širším záberom odbornosti, s možnosťami všestrannejšieho pokrytia potrieb výskumu. Integrujú sa u nich informácie rozdielnych odborov zainteresovaných do skúmania podstatných vzťahov spoločného objektu poznania. Treba povedať, že takáto „špecializácia na báze integrácie a koncentrácie poznatkov (v interdisciplinárnych výskumných tímoch) je v súčasnej dobe i perspektívne objektívnou nevyhnutnou podmienkou ďalšieho intelektuálneho rastu človeka, jeho všestranného rozvoja“ (7, s. 201) pri zefektívňovaní jeho konkrétnej účasti na riešení komplexných vedeckovýskumných problémov.

V. M. Gluškov napísal, že „dnes už naozaj dozrel čas vytvárať komplexnú interdisciplinárnu organizáciu výskumu problémov súčasnej vedy v celom rozsahu jeho aktuálnych spoločenských potrieb i povinností“. (8, s. 11) Ponúkajú sa tu kvalitatívne nové progresívne formy medzi odborovej spolupráce, no hlavne maximálne účinné nástroje výraznejšej intenzifikácie vedy a výskumu. Poskytujú záruky uspokojenia narastajúcich potrieb teoretickej saturácie praxe riadenia plánovaných revolučných premien.

LITERATÚRA

1. KEDROV, B. M.: Zakonomernosti razvitija nauki. Organon, Warszawa 1965.
2. XV. zjazd KSČ. Dokumenty a materiály. Pravda, Bratislava 1976.
3. IVANOV, B. I.: Prognozirovaniye razvitija techničeskich nauk v ich vzaimosvjazi s jestvennymi i obščestvennymi naukami. Vzaimosvjaz jestestvennyh i techničeskich nauk. Moskva 1976.
4. DOBROV, G. M.: Veda o vede. Praha 1968.
5. SEROV, N. K.: Vzaimodejstvije nauk: Problem mezdisciplinarnogo perenosa metodov. Vzaimosvjaz jestestvennyh i techničeskich nauk. Moskva 1976.
6. BERNAL, J. D.: Věda v dějinách, II. Praha 1960.
7. Zborník: Socialno-političeskije problemy NTR i ideologičeskaja borba. Kyjev 1978.
8. GLUŠKOV, V. M.: Teorija nauky i fundamentaľnye issledovaniye. Naukovedeniye i informatika. Naukova dumka. Kyjev 1976, č. 15.